

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: РІЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗАХИСТІ НАСЕЛЕННЯ

Грущинська Н. М.

ВСТУП

В умовах глобалізації та міжнародної взаємодії роль публічного управління набуває стратегічного значення у формуванні політики відновлення та підтримки громадян, особливо набуває актуальності в період повоєнної відбудови, що супроводжується складними соціально-економічними викликами та потребує комплексного підходу з боку держави.

Соціально-економічна реабілітація охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на відновлення ринку праці, підтримку внутрішньо переміщених осіб, реінтеграцію ветеранів, відновлення бізнес-середовища та забезпечення належного рівня соціального захисту. Досвід країн, які успішно подолали наслідки військових конфліктів, свідчить про необхідність системного підходу, що поєднує економічні стимули, соціальну підтримку та ефективне державне управління.

Публічне управління відіграє ключову роль у забезпеченні соціально-економічної реабілітації, проте ефективність залежить від стратегічного планування, міжнародної підтримки та адаптивності до викликів. Важливим є розробка довгострокової політики соціального захисту, особливо для ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та вразливих груп. Важливим є розвиток економічних стимулів, підтримка бізнесу та залучення інвестицій у відновлення інфраструктури та виробництва. Використання сучасних технологій та інновацій у публічному управлінні допоможе підвищити ефективність державної політики та соціального захисту.

Метою дослідження є аналіз ключових аспектів соціально-економічної реабілітації у повоєнний період, визначення ролі публічного управління у захисті населення та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності державної політики у цій сфері. У дослідженні розглядаються основні виклики, з якими стикається країна після завершення воєнних дій, та можливі шляхи їхнього подолання на основі міжнародного досвіду та сучасних управлінських підходів.

На сьогодні існують різні підходи до соціально-економічної реабілітації у повоєнний період, які випробувані в міжнародній

практиці. Серед основних методів можна виділити: державні програми соціального захисту спрямовані на підтримку найбільш уразливих категорій населення (ветерани, внутрішньо переміщені особи, особи з інвалідністю, багатодітні сім'ї); економічні стимули для відновлення бізнесу – надання державних грантів, податкових пільг, кредитних програм для малого та середнього бізнесу; міжнародна допомога та партнерство – співпраця з міжнародними організаціями (ООН, МВФ, Світовий банк, ЄС); цифровізація публічного управління – використання сучасних технологій для ефективного адміністрування соціальних програм, розподілу допомоги та контролю за реалізацією відбудовчих проєктів.

Попри ефективність зазначених методів, їхнє застосування часто ускладнюється бюрократичними процедурами, недостатньою координацією між державними органами, обмеженістю ресурсів та корупційними ризиками. Для забезпечення ефективної соціально-економічної реабілітації необхідно розробити комплексну стратегію, яка включатиме оптимізацію управлінських процесів, поєднання соціальних програм із заходами економічного стимулювання, щоб сприяти самозайнятості та працевлаштуванню населення, активне залучення бізнесу до відбудовчих процесів через інвестиційні програми, спрощення дозвільних процедур та створення сприятливого регуляторного середовища, формування спеціальних фондів повоєнного відновлення, які забезпечуватимуть довгострокову фінансову підтримку соціальних і економічних ініціатив.

1. Методи та стратегії соціально-економічної реабілітації в повоєнний період

Соціально-економічна реабілітація є комплексом, що передбачає відновлення соціальної та економічної стабільності країні. Вона охоплює низку заходів, спрямованих на відновлення функціонування державних інститутів¹, нормалізацію економічної діяльності, соціальний захист громадян і створення умов для сталого розвитку. У широкому розумінні соціально-економічна реабілітація – це система дій, спрямованих на подолання наслідків кризових ситуацій для суспільства та окремих його груп через економічне, соціальне та психологічне відновлення. Вона включає відновлення основних соціальних функцій, таких як працевлаштування, доступ до освіти та охорони здоров'я, соціальний захист вразливих груп населення та забезпечення належних

¹ Криворучко І. В. Публічне управління в умовах війни: виклики та перспективи. *Теорія та практика державного управління*. 2023. Вип. 2 (77). С. 38–53. <https://doi.org/10.26565/1727-6667-2023-2-03>

умов для розвитку підприємницької діяльності та економічної активності. Соціально-економічна реабілітація тісно пов'язана з процесами відновлення державної інфраструктури, підприємств, соціальних інститутів і ресурсів, що були порушені чи зруйновані. Поновлення інфраструктури включає відновлення та модернізацію житлового фонду, транспортних мереж, комунальних послуг, енергетичних мереж, водопостачання та водовідведення, лікарень, шкіл і інших критично важливих об'єктів. Поряд із фізичним відновленням інфраструктури та економіки важливим є психологічне відновлення населення, повернення до нормальних соціальних взаємодій, стабільність правової та політичної ситуації.

Крім того, відновлення інфраструктури є важливим фактором для залучення інвестицій у країну, оскільки бізнес і підприємці зацікавлені у функціонуванні стабільних інфраструктурних систем. Це також важливо для того, щоб забезпечити стійке економічне відновлення і створити нові робочі місця для громадян, які втратили своє працевлаштування під час війни.

Відновлення економіки вимагає ряд заходів, спрямованих на відновлення виробничих потужностей (відбудову підприємств, реставрацію заводів і фабрик, відновлення постачання ресурсів для виробництва, а також модернізацію технологічних процесів), підтримку малого та середнього бізнесу (впровадження програми підтримки, пільгові кредити, дотації, субсидії для стимулювання підприємницької активності та відновлення економічної діяльності на місцях), запуск програм з відновлення експорту та інтеграції в міжнародні ринки (залучення зовнішніх інвестицій та надання стимулів для відновлення зовнішньої торгівлі, що дозволить розширити ринки збуту для відновленої продукції). За даними Київської школи економіки, з початку повномасштабного російського військового вторгнення загальна сума прямих збитків житловій та нежитловій нерухомості, іншій інфраструктурі, транспортним засобам та товарним запасам перевищила 157 млрд.дол. США, найбільша частка у загальному обсязі прямих збитків завдана житловим будівлям, а саме 37,5% або \$58,9 млрд та інфраструктурі – 23,4% або 36,8 млрд. дол.США., прямі втрати аграрного сектору та земельних ресурсів складають 10,3 млрд.дол.США. Сукупні прямі збитки від руйнувань та пошкоджень об'єктів громадського сектору (соціальні об'єкти та установи, заклади освіти,

науки та охорони здоров'я, культурні споруди, спортивні об'єкти, адміністративні будівлі тощо) складають близько 13,7 млрд.дол.США².

У післявоєнний період соціально-економічна реабілітація повинна включати заходи, спрямовані на забезпечення прав і свобод громадян, зокрема прав на житло, працевлаштування, соціальний захист, медичну допомогу та освіту. залучення міжнародної допомоги (досягнення стабільності потребує підтримки з боку міжнародних фінансових установ, таких як МВФ, Світовий банк, Європейський Союз, а також двосторонніх партнерів)³.

Повоєнний період часто характеризується значними демографічними змінами, зокрема міграцією населення та поверненням біженців, тому важливо забезпечити їхні права на житло та працевлаштування. Одним з перших завдань є надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, організація притулку та надання соціальних послуг. За прогнозами Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України імені М.В. Птухи російсько-українська війна призвела до скорочення народжуваності, що спровокувалось міграцією жінок, які покинули територію України, втратою чоловіків, поранення в бойових діях⁴.

За статистикою Міністерства юстиції України, з березня 2022 року до кінця серпня 2022 року було зафіксовано 7450 розлучень і 103903 пар вступили до шлюбу. Порівнюючи з аналогічним періодом 2021 року: 104 012 шлюбів та 29 587 розірвань шлюбів, відповідно. Отже, в Україні динамічно зростає як кількість одружень, так і кількість розлучень. За перші чотири місяці широкомасштабної війни в Україні народилося 42,7 тисячі малюків. Це на 5% менше, ніж в першому півріччі 2021-го, коли було 139 тис.новонароджених, і на 11,5% менше, ніж в першому півріччі 2019-го, коли їх було 149 тис⁵. Загалом, за даними Державної реєстрації актів цивільного стану у 2024 році укладених шлюбів 150 тис., розлучень 141,8 тис.

За даними ООН, з початку широкомасштабного вторгнення за кордон з України виїхало близько 6 млн., серед яких 80% жінок і дітей. Загалом, за три роки повномасштабної війни за кордоном залишилося близько 3 млн українців. Оскільки більшість населення пережило стреси, пов'язані з війною, важливо забезпечити допомогу фахівців, зокрема

² Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. Київська школа економіки. https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf

³ Міністерство фінансів України URL: <https://mof.gov.ua/uk/>

⁴ Повоєнне відродження України. Візія відділення економіки Національної академії наук України. Е.Лібанова. Київ 2022 https://ndc-irp.org/media/posts/presentations/Bizya_BE_HANU.pdf

⁵ Міністерство юстиції України URL: <https://minjust.gov.ua>

психотерапевтів, для надання підтримки постраждалим⁶. Поширені посттравматичні стресові розлади (ПТСР), депресії, нервові розлади, що потребують психотерапевтичного втручання та реабілітації. Психологічна підтримка є необхідною складовою частиною відновлення населення і відновлення соціальної стабільності.

Відновлення освітніх установ після війни має вирішальне значення для розвитку майбутніх поколінь і для стабільності країни в цілому, що включає не тільки відбудову шкіл, університетів та навчальних закладів, а й забезпечення доступу до якісної освіти для всіх громадян, незалежно від їх соціального статусу чи територіального розташування. За даними ЮНІСЕФ, кожна сьома школа в Україні пошкоджена внаслідок повномасштабного вторгнення, більше як 3,5 тис. закладів освіти зазнали тих чи інших руйнувань, майже 400 повністю зруйновані⁷.

Соціальні служби покликані відновлювати свою діяльність для того, щоб надати допомогу найбільш уразливим верствам населення, що включатиме не тільки відновлення інфраструктури соціальних служб, але й надання допомоги бездомним, ветеранам, інвалідам, внутрішньо переміщеним особам, сиротам, людям, які постраждали від війни або економічної кризи. Програми соціальної підтримки, такі як грошова допомога, реабілітація, орієнтовані на повернення до нормального життя, є невід'ємною частиною стратегії соціальної реабілітації⁸. Формування проблеми соціально-економічної реабілітації відбувається в умовах багаторівневих кризових явищ. Насамперед, існує потреба у швидкому відновленні життєво необхідних систем – житлової інфраструктури, комунальних послуг, медичного забезпечення та соціального страхування. Успішна соціальна реабілітація потребує ефективного співпраці між урядовими органами, міжнародними організаціями, громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування. Ефективна реабілітація передбачає комплексний підхід, який враховує потреби кожної цільової групи і на практиці може реалізуватися з використанням сучасних технологій, включаючи онлайн-платформи для навчання та комунікації, мобільні додатки для самопомоги та групові і індивідуальні програми. Додатково зростає

⁶ Основні напрями забезпечення соціальної безпеки людини в умовах війни та повоєнного відновлення: матеріали круглого столу 2–3 липня 2024 р. / за заг. ред. проф. З.С. Варналія: Київ-Одеса: Знання України, 2024. 100 с.

⁷ Відновлення України залежить від відновлення освіти дітей. <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/ukraines-recovery-dependent-recovery-childrens-education>

⁸ Департамент соціальної та ветеранської політики. <https://dsp.kyivcity.gov.ua/nadannia-sotsialnykh-poslugh-shliakhom-sotsialnoho-zamovlennia/shcho-potribno-znaty-pro-sotsialni-posluhy>

навантаження на систему публічного управління⁹ через необхідність підтримки внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни, осіб з інвалідністю та інших соціально вразливих груп¹⁰.

Загалом, економічне відновлення країни після війни є ключовим компонентом соціально-економічної реабілітації. Для цього необхідно відновити виробничі потужності, інфраструктуру та ринки праці. Разом з цим, цей процес надає змогу створювати нові робочі місця, забезпечувати населення товарами та послугами, а також знижувати рівень безробіття. Так як і відновлення інфраструктури – це пріоритетна задача, адже без нормального функціонування транспортної, енергетичної, водопостачальної, телекомунікаційної мережі неможливо відновити жодну іншу сферу економіки. Проблема ускладнюється необхідністю одночасного проведення економічних реформ, залучення іноземних інвестицій та відновлення довіри громадян до державних інституцій. Без системного та ефективного управління соціально-економічною реабілітацією існує ризик затягування кризи, посилення бідності та нестабільності в суспільстві. Це вимагає розробки комплексної стратегії публічного управління, яка передбачає швидке реагування, довгострокове планування та ефективне використання наявних ресурсів¹¹. Таким чином, оптимальний розвиток системи соціально-економічної реабілітації потребує інтегрованого підходу, який включає як традиційні методи підтримки населення, так і сучасні технологічні рішення, економічні стимули та міжнародне співробітництво.

2. Міжнародний досвід повоєнного відновлення.

Досвід відновлення країн, які стикалися з руйнуваннями внаслідок воєн, може слугувати джерелом аналізу для виявлення підходів, механізмів міжнародної допомоги та ефективні стратегії відбудови¹². Повоєнне відновлення після Другої світової війни стало надзвичайно складним і тривалим процесом для багатьох країн, зокрема для Німеччини та Японії. Обидві держави зазнали серйозних руйнувань

⁹ Масик М. З. Дмитренко Г. В. Інституціональна стійкість публічного управління в умовах війни. *Наукові перспективи*. N 12(30). 2022. С. 41–54.

¹⁰ Кожура, Л. О. (2021). Методологія публічного адміністрування права осіб з інвалідністю на охорону здоров'я в демократичних країнах. *Київський часопис права*, (1), 19–26. <https://doi.org/10.32782/klj/2021.1.3>

¹¹ Гончарук Н., Чередниченко А. Модернізація публічного управління в Україні в умовах війни та в поствоєнний період у контексті європейських цінностей. *Аспекти публічного управління*. N10(6). 2022. С. 46–54. DOI: <https://doi.org/10.15421/152243>

¹² Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Державне управління». Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Липень, 2022. URL: <https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/pdf>

внаслідок війни, і відновлення їхніх економік та соціальних структур вимагало застосування нестандартних методів та стратегій. Порівняння досвіду цих країн у соціально-економічній реабілітації дозволяє виявити певні схожості та відмінності у підходах до відновлення після великої війни. Після закінчення Другої світової війни Німеччина опинилася в стані руїн: її інфраструктура була знищена, економіка – на грані краху, а мільйони людей стали бездомними. Відновлення стало можливим завдяки низці важливих стратегій: отримання фінансової допомоги від союзників, зокрема через програму ленд-лізу від США. Допомога також включала надання продовольства, товарів першої необхідності та інфраструктурних проєктів. Відновлення економіки відбувалося за допомогою ринкових механізмів, приватизації та стимулювання приватних підприємств. Інтеграція Німеччини в міжнародну економіку через участь у таких організаціях, як Європейське економічне співтовариство, Міжнародний валютний фонд і Світовий банк, що дозволило залучити додаткові інвестиції, а також забезпечити доступ до міжнародних ринків.

Японія після Другої світової війни також зазнала серйозних руйнувань, і завдяки низці стратегічних кроків змогла відновити свою економіку, а саме: фінансова підтримка від США, що допомогло розпочати відновлення інфраструктури та економіки¹³. Більш того, в рамках американської окупації було проведено численні реформи в аграрній сфері та індустрії, що дозволило зменшити соціальну нерівність і сприяло стабільному розвитку. Японія здійснила промислову модернізацію, інвестуючи в розвиток нових технологій і продуктивних секторів, таких як автомобілебудування, електроніка і сталеливарна промисловість, впровадила політичні реформи, що включало демократичні зміни у політичній структурі, створення Конституції Японії 1947 року та розвиток громадянського суспільства.

Як в Німеччині так і в Японії важливим компонентом післявоєнного відновлення стали міжнародні кредити, зокрема через Міжнародний валютний фонд і Світовий банк для фінансування великих інфраструктурних проєктів, таких як відновлення заводів, транспортних мереж, електростанцій та житлового будівництва. Відновлення інфраструктур двох країн відбувалось і завдяки державному фінансуванню та міжнародній допомозі. Підтримка транспортних, енергетичних і комунальних мереж стало основним кроком до стабільності й відродження економіки.

Досвід Балканських країн також є прикладом проходження через наслідки військових конфліктів. Балканські країни, такі як Сербія,

¹³ Лахманюк Т. Японо-американська війна 1941–1945 pp.: погляд із сьогодення. Збірник наукових праць. Україна–Європа–Світ URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6985/1/Lakhmanyuk.pdf>

Хорватія, Боснія і Герцеговина, Косово, стали свідками серйозних етнічних і політичних конфліктів, що охопили регіон у 1990-х роках. Наслідки конфліктів ліквідувались шляхом економічної реабілітації, що було ускладнено проблемами, пов'язаними з поділом ринків, розірваними торговими зв'язками та міграцією населення. Одним з головних завдань стало диверсифікування економіки, підтримка малих і середніх підприємств, розвиток інфраструктури для привертання інвестицій. Етнічні та політичні конфлікти призвели до величезної кількості біженців та внутрішньо переміщених осіб, які потребували нових робочих місць. Країни не обходились без міжнародної допомоги, яку отримали від країн ЄС, США та міжнародних організацій.

Досвід Німеччини, Японії та балканських країн після військових конфліктів показує важливість комплексного підходу до соціально-економічної реабілітації. Відновлення інфраструктури, розвиток економіки через міжнародні інвестиції та кредити, а також забезпечення соціальної стабільності є ключовими елементами успішного післявоєнного відновлення.

3. Роль публічного управління в забезпеченні соціального захисту та відновлення економіки

Роль державних органів у процесах забезпечення стабільності суспільства, зокрема у сфері соціального захисту та економічного відновлення, особливо в умовах кризових ситуацій, таких як післявоєнні періоди полягає не лише у безпосередньому управлінні ресурсами та фінансами, але й у створенні належних умов для розвитку соціальної інфраструктури, забезпеченні прав та свобод громадян¹⁴.

Соціальний захист є важливим елементом діяльності органів публічного управління. Це система заходів, що забезпечує громадянам захист від економічних ризиків, таких як безробіття, інвалідність, старість, хвороби, а також захист сімей з дітьми, соціально незахищених категорій громадян. Система соціального захисту включає пенсійне забезпечення, допомогу по безробіттю, медичне страхування, соціальні виплати для малозабезпечених, субсидії на житлово-комунальні послуги та інші заходи¹⁵. Зокрема, державні органи повинні формувати нормативно-правову базу, що регулює різноманітні соціальні програми, забезпечуючи їх доступність для всіх громадян, особливо для вразливих груп населення.

¹⁴ Куйбіда, В. С., Куйбіда, С. В., Теличко В. С. Розділ 3.4. Модернізація публічного управління в умовах війни і першочергові його завдання. *International Partnership and Cooperation of Ukraine in Wartime*. Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій. 2022. С. 272–287. DOI: <https://doi.org/10.54929/monograph-02-2022-03-04>.

¹⁵ Вплив війни на сферу адмінпослуг. *Право в умовах війни*. Квітень, 2022. URL: https://law-in-war.org/wpcontent/uploads/2022/04/adminservices_war_ukr_web_08042022-1.pdf

Держава має забезпечити ефективний механізм розподілу соціальних виплат, контролювати витрати на соціальний захист та здійснювати моніторинг ефективності програм. Також важливою є роль публічної політики в підтримці системи охорони здоров'я, освіти, а також сприяння стабільності на ринку праці¹⁶.

У період криз публічне управління повинно бути готове до швидкої адаптації існуючих соціальних програм та запровадження нових, орієнтованих на актуальні потреби населення¹⁷. Це включає програму безкоштовного медичного обслуговування для постраждалих від війни, надання соціальної допомоги родинам, що втратили основний дохід через кризу, підтримка безробітних шляхом виплат допомоги та організації навчальних програм для здобуття нових професій. Важливою складовою соціального захисту є забезпечення доступним житлом. В умовах кризового періоду публічне управління активно залучає ресурси для відновлення зруйнованих житлових фондів, організовує будівництво нового житла для переселенців, бездомних, а також забезпечує умови для доступності житла для малозабезпечених сімей через програми субсидування чи кредитування. Державні інвестиції в інфраструктуру, відновлення підприємств і розвиток ключових секторів економіки мають важливе значення в період післякризового відновлення. Публічне управління визначає пріоритетні напрямки для інвестицій, залучаючи державні та приватні кошти для відновлення економіки¹⁸.

Підтримка малого та середнього бізнесу є однією з основних стратегій економічного відновлення. Публічне управління в цьому випадку зобов'язане створювати сприятливі умови для бізнесу: спрощення податкової системи, зменшення адміністративного навантаження, надання субсидій і пільгових кредитів для малого та середнього бізнесу¹⁹.

Підтримка стартапів і нових підприємств є важливою для створення робочих місць, розвитку інновацій та технологій, що в свою чергу сприяє відновленню економіки. Одним із головних викликів для публічного

¹⁶ Закон України «Про соціальні послуги URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

¹⁷ Соловйова О. М., Ковальчук Д. Р., Кундій А. Ю. Адміністративні послуги в умовах воєнного стану в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5. 2022. С. 421–424. URL: http://lsei.org.ua/5_2022/99.pdf

¹⁸ Назаренко О. А., Озарко К. С. Виклики та стратегічні пріоритети публічного управління України в умовах війни. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Том 33 (72). № 4. 2022. С. 64–71.

¹⁹ Решота О.А. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. №3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1603> DOI: 10.32702/2307-2156-2020.3.37

управління під час відновлення економіки є фінансова нестабільність²⁰, здатність органів публічного управління знаходити фінансові ресурси, зокрема шляхом залучення міжнародних кредитів, заощаджень з бюджету або через проведення реформ у податковій системі.

Публічне управління є ключовим чинником у процесі соціального захисту та економічного відновлення, особливо в умовах криз. Завдання органів державної влади полягає в забезпеченні соціальних стандартів, стабільності економіки та ефективному використанні доступних ресурсів для досягнення сталого розвитку. Важливою складовою цього процесу є розробка комплексних політик, що поєднують соціальні та економічні аспекти, а також ефективне управління державними фінансами, що дозволяє подолати кризові явища та забезпечити подальший розвиток суспільства.

ВИСНОВКИ

Соціально-економічна реабілітація у повоєнний період є надзвичайно важливим процесом, який включає відновлення економічної стабільності, соціального захисту населення та відновлення інфраструктури. Публічне управління в таких умовах грає ключову роль у забезпеченні ефективного відновлення та забезпеченні прав і свобод громадян. В умовах війни або конфліктів державні органи повинні бути здатні оперативного реагувати на змінні умови, адаптувати існуючі політики та впроваджувати нові стратегії для максимального захисту населення.

Публічне управління повинно здійснювати чітке стратегічне планування, яке поєднує відновлення економіки з реалізацією соціальних програм²¹. Це включає в себе відновлення життєво важливої інфраструктури, сприяння підприємництву та створенню нових робочих місць, а також розробку комплексних програм соціального захисту для підтримки вразливих верств населення.

Одним із основних завдань публічного управління є забезпечення безпеки громадян, а також надання соціальних виплат, медичної допомоги, забезпечення безперебійної роботи соціальних інститутів (освіта, охорона здоров'я). В умовах повоєнного періоду важливо

²⁰ Грушко, В. (2024). Економіка в умовах війни та повоєнний економічний розвиток. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (1(73), 47–53. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-73-47-53>

²¹ Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 3. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 158 с.

вживати заходів для зменшення соціальних напружень та забезпечення належного рівня життя для постраждалих від війни.

Одним із викликів соціально-економічної реабілітації є реінтеграція населення, забезпечення ефективної адаптації переселенців, відновлення їх життєвих умов, доступу до роботи, житла та соціальних послуг. Ефективне публічне управління є запорукою успішної соціально-економічної реабілітації після війни²². Важливою є комплексна і скоординована робота органів державної влади, місцевих органів самоврядування, а також міжнародних партнерів для забезпечення належного рівня соціального захисту і стабільності в країні. Тільки за умов ефективної координації зусиль та впровадження довгострокових стратегій можна забезпечити стійке відновлення економіки і повернення країни до стабільного розвитку.

АНОТАЦІЯ

Робота присвячена дослідженню ролі публічного управління у процесі соціально-економічної реабілітації в повоєнний період, зокрема в контексті захисту населення. Описано основні завдання та функції органів державної влади, які полягають у відновленні економічної стабільності, реінтеграції населення, відновленні життєво важливої інфраструктури та забезпеченні соціального захисту громадян. Визначено, що публічне управління повинно забезпечити своєчасне та ефективне впровадження політик, орієнтованих на захист вразливих верств населення, відновлення соціальних інститутів та стабільність на ринку праці. Зокрема, розглядається важливість міжнародної співпраці та залучення зовнішніх ресурсів для підтримки процесу відновлення. У висновках наголошується на необхідності комплексного підходу та скоординованих дій між різними рівнями влади та міжнародними партнерами для успішної реабілітації країни після війни.

Література

1. Криворучко І. В. Публічне управління в умовах війни: виклики та перспективи. *Теорія та практика державного управління*. 2023. Вип. 2 (77). С. 38–53. <https://doi.org/10.26565/1727-6667-2023-2-03>
2. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. *Київська школа економіки*. https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf (дата звернення: 05.02.2025)

²² Соціально-економічні наслідки війни російської федерації проти України та шляхи їх подолання: *матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 30 листоп. 2023 р.) / за ред. Г. П. Ситника*. Київ : Навч.-наук. ін-т публ. упр. та держ. служби Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2023, 88 с.

3. Міністерство фінансів України URL: <https://mof.gov.ua/uk/> (дата звернення: 07.02.2025)

4. Повоєнне відродження України. Візія відділення економіки Національної академії наук України. Е.Лібанова. Київ 2022 https://ndc-irp.org/media/posts/presentations/Візія_BE_НАНУ.pdf (дата звернення: 07.02.2025)

5. Міністерство юстиції України URL: <https://minjust.gov.ua> (дата звернення: 06.02.2025)

6. Основні напрями забезпечення соціальної безпеки людини в умовах війни та повоєнного відновлення: *матеріали круглого столу 2–3 липня 2024р. / за заг. ред. проф. З.С. Варналія: Київ-Одеса: Знання України, 2024. 100 с.*

7. Відновлення України залежить від відновлення освіти дітей. <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/ukraines-recovery-dependent-recovery-childrens-education> (дата звернення: 07.02.2025)

8. Департамент соціальної та ветеранської політики. <https://dsp.kyivcity.gov.ua/nadannia-sotsialnykh-posluh-shliakhom-sotsialnoho-zamovlennia/shcho-potribno-znaty-pro-sotsialni-posluhy> (дата звернення: 06.02.2025)

9. Масик М. З. Дмитренко Г. В. Інституціональна стійкість публічного управління в умовах війни. *Наукові перспективи*. № 12(30). 2022. С. 41–54.

10. Кожура, Л. О. (2021). Методологія публічного адміністрування права осіб з інвалідністю на охорону здоров'я в демократичних країнах. *Київський часопис права*, (1), 19–26. <https://doi.org/10.32782/klj/2021.1.3>

11. Гончарук Н., Чередниченко А. Модернізація публічного управління в Україні в умовах війни та в поствоєнний період у контексті європейських цінностей. *Аспекти публічного управління*. № 10(6). 2022. С. 46–54. DOI: <https://doi.org/10.15421/152243>

12. Проект Плану відновлення України. *Матеріали робочої групи «Державне управління»*. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Липень, 2022. URL: <https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52ef031/62dea15d096a8b75415efd.pdf> (дата звернення: 06.02.2025)

13. Лахманюк Т. Японо-американська війна 1941–1945 рр.: погляд із сьогодення. *Збірник наукових праць. Україна–Європа–Світ* URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6985/1/Lakhmanyuk.pdf> (дата звернення: 06.02.2025)

14. Куйбіда, В. С., Куйбіда, С. В., Теличко В. С. РОЗДІЛ 3.4. Модернізація публічного управління в умовах війни і першочергові його завдання. *International Partnership and Cooperation of Ukraine in Wartime. Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*. 2022. С. 272–287. DOI: <https://doi.org/10.54929/monograph-02-2022-03-04>.

15. Вплив війни на сферу адмінпослуг. Право в умовах війни. Квітень, 2022. URL: https://law-inwar.org/wpcontent/uploads/2022/04/adminservices_war_ukr_web_080420221.pdf (дата звернення: 06.02.2025)

16. Закон України «Про соціальні послуги URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

17. Назаренко О. А., Озарко К. С. Виклики та стратегічні пріоритети публічного управління України в умовах війни. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Том 33 (72). № 4. 2022. С. 64–71.

18. Соловйова О. М., Ковальчук Д. Р., Кундій А. Ю. Адміністративні послуги в умовах воєнного стану в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. N 5. 2022. С. 421–424. URL: http://lsej.org.ua/5_2022/99.pdf

19. Решота О.А. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. N3. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1603>. DOI: 10.32702/2307-2156-2020.3.37

20. Грушко В. (2024). Економіка в умовах війни та повоєнний економічний розвиток. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (1(73), 47–53. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-73-47-53>

21. Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : *матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 3. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 158 с.

22. Соціально-економічні наслідки війни російської федерації проти України та шляхи їх подолання: *матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 30 листоп. 2023 р.) / за ред. Г. П. Ситника. Київ : Навч.-наук. ін-т публ. упр. та держ. служби Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка*, 2023, 88 с.

Information about the author:

Hrushchynska Natalia Mykolaivna,

Doctor of Economics, Professor,

Professor of the Department of International Economic Relations,

Business and Tourism,

Faculty of Law and International Relations

State University “Kyiv Aviation Institute”

1, Lubomyr Huzar Avenue, Kyiv, 03085, Ukraine